

Дієприкметник як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль

Дієслово + Прикметник = Дієприкметник

Дієприкметник — це особлива форма дієслова, що виражає ознаку за дією або станом і відповідає на питання **який? яка? яке? які?**

Наприклад: *виконана* вправа, *прочитана* книжка.

Дієприкметники поєднують у собі ознаки **ДІЄСЛОВА** та **ПРИКМЕТНИКА**.

Морфологічні ознаки дієприкметника

Дієслівні ознаки	Прикметникові ознаки
вид: доконаний (<i>прочитаний</i>), недоконаний (<i>писаний</i>)	відповідає на питання який? яка? яке? які?
час: теперішній (<i>мислячий</i>), минулий (<i>виконаний</i>)	змінюється за родами, числами та відмінками: <i>створений, створена, створене, створені</i> ; <i>Н. створений</i> <i>Р. створеного</i> <i>Д. створеному</i> <i>З. Н. в. або Р. в.</i> <i>О. створеним</i> <i>М. на створеному / створенім</i> <i>Кл. Н. в.</i>

<p>може приєднувати до себе залежні</p> <ul style="list-style-type: none"> • іменники (<i>намальований учителем</i>), • займенники (<i>створений мною</i>), • прислівники (<i>прочитаний виразно</i>) 	<p>початковою формою є називний відмінок однини чоловічого роду</p>
	<p>залежить від іменника, з яким узгоджується в роді, числі та відмінку: <i>замріяна дівчина</i> (жіночий рід, однина, називний відмінок)</p>

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ!

Дієприкметники утворюються від дієслів за допомогою суфіксів -уч-, -юч-, -ач-, -яч-, -л-, -н-, -ен-, -єн-, -т-.

Наприклад: написати – написа**Н**ий, мислити – мисля**Ч**ий.

Синтаксична роль дієприкметника

- У реченнях дієприкметники найчастіше виступають у ролі **ОЗНАЧЕНЬ**.

Наприклад: Замріяна Оленка виконала іншу вправу.

- Рідше дієприкметник може виконувати роль **СКЛАДЕНОГО ІМЕННОГО ПРИСУДКА**.

Наприклад: Оленка була замріяною.

- Дієприкметники можуть переходити в іменники, і тоді вони вживаються як **ПІДМЕТИ та ДОДАТКИ**.

Наприклад: Битий небитого везе.

Битий – хто? – підмет, везе – що робить? – присудок, небитого – кого? – додаток.

РОЗРІЗНЯЙТЕ!

ПРИКМЕТНИК

називає постійні ознаки предмета
(*уважний, веселий, бадьорий, здоровий*)

Сиве волосся
(постійна ознака)

ДІЄПРИКМЕТНИК

виражає ознаки, які розвиваються в часі
(*стертий – такий, кого чи що стерли;*
опалий – такий, що опав)

Посивіле волосся
(волосся, яке посивіло)

Самостійна робота

1. Перепишіть словосполучення, знайдіть у кожному з них дієприкметник та поставте від нього питання до залежного слова.

ЗРАЗОК. Вивчений учнем вірш

Подаровані татом квіти, вишитий хрестиком рушник, запланована друзями зустріч, зігрітий любов'ю день, очищене від бруду узбережжя, оповитий спокоєм ранок, переглянутий вчора фільм.

2. Перепишіть речення. Підкресліть дієприкметники як члени речення.

На клуні стовбичив промоклий бусол (Ліна Костенко).

Мій перший вірш написаний в окопі (Ліна Костенко).

Не питай ученого, а питай бувалого (Народна творчість).